

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Moravská zemská knihovna v Brně poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů Digitální knihovny MZK podléhá autorským právům. Využitím Digitální knihovny MZK a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z Digitální knihovny MZK není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Novelly**

Autor: **Zeyer, Julius**

Vydavatel: **Česká grafická Unie**

Vydáváno v letech: **1920**

Číslo ročníku: **2**

Číslo výtisku: **2**

Stránky: **291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351**

BLAHO
V ZAHRADĚ KVETOUČÍCH BROSKVÍ.

PODIVNÁ POVÍDKA.

(1882.)

PANU VOJT. NÁPRSTKOVÍ.

Dovolte, pane, bych Vám tuto povídku věnoval. Vy, jenž každou práci a každou snahu ctíte a oceniti dovedete, neurazíte se zajisté její nepatrností.

Byla by to neoprávněná pretense, kdybych se domníval, že povídku mou snad proto byste čísti měl, poněvadž ji s Vaším jménem ve spojení přivádím. Víím, že Vás směr Váš jinam nese a že čas Vám drahý. Soudě tedy, že Vám obsah mé novelly cizím zůstane, chci Vám vysvětlit, proč právě *ji* Vám připisuji. Jedná v Číně, a já děkuji celou svou skromnou vědomost o tomto zvláštním, tak důležitém a u nás tak málo známém světě téměř jediné paběrkování v orientálském oddělení Vaší vzácné a bohaté knihovny. Přijměte tedy laskavě chudé toto kvítko, jež Vám z dalekého kraje „synů černovlasého národa“ přináším. Je to arci malý vděk za velkou Vaši vlídnost a ochotu, ale podává mi aspoň příležitost, bych Vám řekl, co již také dávno na srdci mám: jak opravdově Vás ctím a jak velice si Vás vážím!

V B o n n u, v únoru 1882.

J. Z.

Umbriani byl jeden z nejzajímavějších a nejzábavnějších lidí, co jsem jich vůbec poznal. Zaujal pozornost hned na první pohled a oslňoval svou konverzací, jiskřící se jako karbunkul a lahodící jako hudba. Pocházel prý ze staré římské rodiny a skrýval se pouze z jistých neznámých příčin pod pseudonymem. Jeho nepřátelé tvrdili, že to vše jen výmysl, že vůbec ani Italem není. Nevím, co bylo pravda. Nechci říci, že bych tomu dopustil, že Umbriani snad lhal. Byl pouze jeden z těch, kteří vždy všemu upřímně věří, co povídají. Aspoň dle typu krásné své hlavy byl Umbriani nepochybně Vlachim, a mimo to mluvil tím sonorním, čistým římským přízvukem, který se hrdě i nad toskánštinu povznáší. Ovšem tvrdili i Atheňané, které jsem v Oděse znal, že mluví Umbriani, jako by byl jejich krajanem, a ubozí rybáři v malé vesničce na krymském pobřeží, do jichž středu mne s Umbrianim jednou vítr zahnal, vítali ho též co rodáka; tak výtečně rozmlouval s nimi v jejich podivném nářečí, které oni sami za jedinou

možnou řečtinu považovali. Ostatně reklamovali ho ještě Tataři a Turci v bazarech ve Feodosii a Bachčisaraji za svého soukmenovce, soudíce dle znalosti dotyčných jazyků.

Málo mi konečně na tom záleželo, odkud pocházel, byl jsem tomu rád, že jsem ho vůbec poznal. Přilnuli jsme hned k sobě; nebylo to vlastně žádné přátelství, co nás poutalo, byla to spíše jakási alliance, kterou jsme mlčky uzavřeli proti obklopující nás společnosti. Cítili jsme, že jsme si příbuzní v jedné aspoň věci, totiž v náruživé lásce k tuláctví. Oběma nám bylo nevolno ve středu těch usedlých, více méně ctnostných a střízlivých lidí, kteří vesměs měli povinnosti, povolání a cíle života. Nám scházel oběma smysl pro krásné a vážné ty věci, byli jsme tak tupí, že nechápali jsme vznešenost těchto narážek v hereckých úlohách oněch dobře po občansku smýšlejících měšťanů. Odměňovali se nám opovržením. Ale co na tom! Říkali též, že jim závidíme reální jejich půdu pod nohama, a měli snad více pravdy než tušili. Jak bohatou náhradou byla mi společnost Umbrianiho za mnohé to postrádání! Taková dobrodružství, jako on, nebyl ještě nikdo na světě prožil, a nikdo nedovedl tak úchvatně, neodolatelně o nich vypravovat jako on. Sám jeden z jeho odpůrců kdysi tvrdil, že když byl Umbrianiho slyšel, jak popisoval krušení korábů na sicilském břehu, při které příležitosti by málem byl utonul, on, ten od-

půrce, nejen že byl tak dojat, že se mu dech tajil, ale cítil prý docela tak živě čich mořské vody, že se mu zdálo, že hruška, kterou právě k desertu jedl — se mu v ústech v ústřici proměnila. A pak ať kdo tvrdí, že nemá šosák fantasii! Jak dovedl Umbriani oslniti, když ku příkladu líčil svůj život v Cařihradě, kde prý za svého jinošství býval jakýmsi pážetem u dvora padišaha! Jak znal okouzlit, když zazpíval arii z „Aidy“, v které opeře prý později na oděském divadle co tenor debutoval, a jak bledl jsem mnohdy závistí, když blouznil o slastech prožitých u nohou všelijakých exotických princezen, s očima, v kterých prý „bílé“ bylo jako ze safíru a zřítelnice jako z černých plamenů; když zpomínal těch syrských tanečnic, které ho byly milovaly a které unylé jako holubice a snivé jako Sulamita, jej, když usínaly, dlouhými svými modravými vlasy prý k sobě vázaly, aby jim neunikl!

Co ten Umbriani vše znal! Kde všude se potuloval! Na Nilu byl, na Dunaji, na Jankcekiangu, na Volze a což já vím, kde ještě! Umbriani byl vším a ničím. V Simeropoli, kde jsem ho poznal, prodával ráno mléko, pak vyučoval na gymnasiu tělocviku, pak zpíval v ruské katedrále při mši, pak byl zahradníkem, pak zpíval nešpory v arménském kostele a na večer dával taneční hodiny. Mimo to stavěl ložky a velocipedy a maloval podobizny. Scházeli jsme se oby-

čejně u mne, ale jednou navštívil jsem ho v malém jeho domku v tatarské čtvrti; byt jeho zdál se mi prostě krásným. Byl naproti staré, polorozpadlé mešitě, zarostlé až po samá okna ohromným bodláčím. Mohli jsme z jeho divanu slyšet, jak mullah z minaretu věřící k modlitbě volal. Pokoj byl úzký a chladný a úplně prázdný až na onen malý divan, kde jsme seděli, a starý spinet, který byl bůh ví jakou náhodou až na Krym zabloudil a který Umbriani byl za několik rublů koupil. Umbriani nebyl tenkrát sám, měl návštěvu; jistý tanečník na provaze, který právě městem táhl, taktéž Vlach, přišel si k němu co krajanu peníze dlužit. Umbriani dal, co měl, nebylo to právě mnoho. Pak nás oba častoval kávou, připravenou po turecku. Přinesla nám ji malá, tlustá, nehezká ženština, dle obleku selka z kurské gubernie.

„Moje žena,“ představil nám ji Umbriani.

Byl jsem tak překvapen, že bych byl málem koflík, který jsem právě v ruce měl, na zem pustil. Obával jsem se na okamžik, že bude žena Umbrianiho tím překvapením uražena, bylo to pro ni málo lichotivé, ale viděl jsem brzy, že byla tupá a přihlouplá a že ničeho nebyla zpozorovala.

Umbriani pravil nám mezi rozhovorem, že neumí jeho žena ani číst ani psát. Na tom záleželo ovšem málo, ale nebyla v ní jiskra ducha, nebylo na ní stopy krásy. Co jej mohlo k ní poutat? Jej krásného, ducha-

plného, jej, který neznal Danteho a Platona pouze nazpaměť, ale který až do dna duše jimi prosáklý s nimi byl prožil a prosnil vše, co oni zlatým dlátem byli vryli v nehynoucí kov své věčné slávy! A tentýž Umbriani, jenž Aspasií miloval a k Beatrici se modlil, dovedl žít s touto ženštinou, tentýž Umbriani, který se byl napil z kouzelného zřídla lásky pod palmami a granáty! Umbriani, který unesl španělskou markýzu, jež šla do kláštera, když ji zanechal! Umbriani, který byl zbožňován anglickou básničkou, která na něj dříve dithyramby a později ze msty hanebnou knihu napsala. Ne, to nebylo možno! Byl jsem podobnými myšlenkami tak roztržit, že jsem raději domů odešel.

Druhý den byl jsem na procházce za městem ve společnosti jistého starého profesora, Švýcara, který též Umbrianiho znal, ale k přátelům jeho se nepočítal. Šli jsme k starým valům, porostlým nyní travou, které prý někdy chránily tábor Mithridatův. Chvilku mluvili jsme přirozeně o nešťastném králi, brzy ale převedl jsem rozmluvu na Umbrianiho, který mne konečně více zajímal. Tázal jsem se Švýcara, zdali zná jeho ženu.

„Ženu!“ zvolal. „Jsem jist, že to žena jeho ani není. Ten sňatek je lež jako vše, co ten italský komeďiant povídá.“

„A já věřím mu vše,“ odpověděl jsem. „Divím se pouze, jak tu tupou ženštinu za ženu pojmout mohl.“

„Za prvé to není jeho žena, jak vám pravím,“ řekl Švýcar, „za druhé jedná Umbriani jako někdy velký Moliére: Il prend son bien où il le trouve, a za třetí byla by to věc jemu konečně docela podobná. Proč? Nu proto, že by to byl bláznovský kousek. A váš obdivovaný Umbriani nejen že je, co se obyčejně polovičným bláznem nazývá, ale byl před několika lety prý skutečným bláznem, i v pathologickém smyslu slova. Trpěl na fixní ideu nejpodivnějšího druhu a snad trpí na ni posud.“

Sotva že Švýcar domluvil — stál náhle Umbriani před námi. Vstoupil z jednoho z dolíků, kol valů následkem častého kopání a hledání starožitností povstalých. Musil tam každé naše slovo slyšeti, nezdál se však ani trochu uražen, ale poněkud rozechvěn zdál se mi přece. Sedl beze slova vedle mne do bujné trávy. Mlčeli jsme rozpačitě všickni tři. Vítr zasvištěl kolem nás, letěl dolů mezi staré stromy, rostoucí na břehu Salgiru, zaklátil jimi mocně, a voda zablýskala se dvojnásobnou září, odrážejíc sluneční paprsky, sypající se na ni rozčeřenými korunami bílých topolů a oliv.

Švýcar vstal za chvíli a rozloučil se s námi. Když byl odešel, obrátil jsem se k Umbrianimu; ale nevěděl jsem dobře, jak začít nějaký rozhovor. Umbriani pozvedl ruku a řekl krátce: „Hleďte, co jsem našel!“ Byla to malá skleněná vásička, jedna z těch, které

se obyčejně v museích nazývají „láhvíčkami na slzy“. Byla neobyčejně krásná. Vzal jsem ji a pozvedl proti slunci, zaplála jako nejkrásnější opál, jako nejvzácnější perla.

„Ó vy šťastný člověče!“ zvolal jsem se zápalem, který by byl každému archaeologovi ke cti sloužil, „kdo ví, nechoval-li Mithridates v této sklenice onen slavný jed, jímž se vysvobodil ze starostí tohoto žití! Vás políbila patrně blahodárně sudička v kolébce na čelo. Já mohl bych po léta převracovat celý tábor Mithridatův a nenašel bych ničeho. Vy zahrabete trochu holí v hlíně a již máte bohatou žeň. Mohl byste jako Schliemann nalézt, co byste jen chtěl, kdybyste se do hledání dal!“

„Ano,“ odpověděl s trpkostí, „vše mohl bych nalézt, co jen chci, vyjma ji, ji, ji . . .“

„Ji? Jakouto ji?“

„Mingeu.“

„Mluvíte záhadně.“

„Mingea!“ opakoval sám sobě a zahleděl se dumavě do krajiny, která na se brala večerní, slavnostní vzezření. Pahrbky zamožraly se do temna, horizont byl bílý, vzdálený Čatyrdag koupal se ale ještě v růžovém světle, a kol jeho vrcholku sbírala se oblaka z bledého zlata. To jméno „Mingea“, tak jak je Umbriani vyslovil, splynulo pro mne s tou čarovnou náladou večerní, zaznívalo z něho cosi elegického, smutného, kouzelného. Nejspíše následkem hudby v jeho hlase.

„Mingea,“ opakoval ještě jednou a pak přidal klidně: „To je ta fixní idea, to moje šílenství, o kterém se vám před chvílkou ten Švýcar zmínil. Moudří a rozumní praví nám bláznům: „Vše, čeho se domníváte, je pouhý sen.“ Ale ptáme-li se my blázni těch rozumných, čím vlastně bdění je, čím sen — tu nemohou nám podat určité odpovědi. A tak my blázni tedy nevíme, kdy vlastně žijeme, zdali ve snu anebo když bdíme, tak tedy nevíme, co je vlastně pravdou, zdali sen či to, co rozumní nazývají skutečností. A což kdy oboje bylo pravdou?“

Chtěl jsem se v jeho očích zdátí filosofem, a proto, řídě se dle známé průpovědi, — mlčel jsem.

Umbriani neočekával odpovědi, vstal a já též. Šli jsme mlčky s vrchu.

„Povězte mi někdy něco o Mingei,“ řekl jsem nesměle, když jsme už byli blízko města. Umbriani se usmál.

„Chcete mého vypravování použití k povídce?“

Vzrušené svědomí mi nedovolilo lhát.

„Píšete rozumně nebo bláznivě?“ tázal se Umbriani dále.

„Nevím, ale mnozí v Čechách tvrdí to poslednější.“

„To vás spasilo,“ odpověděl. „Nezáleží mi na tom, jestli napíšete, co vám povím nebo ne. Připomeňte mi někdy můj slib — ale v příhodnou chvíli.“

Zvědavost moje ponoukala mne často, bych Umbrianiho k vypravování o Mingei přiměl, ale potlačil jsem to hnutí vždy, nezdál se mi nikdy v náladě. Býval mrzut a já též. Ani já ani on necítily jsme se volní, žili jsme již příliš dlouho na jednom místě, a ta pedantická spořádanost našeho života nás tížila. Neřekli jsme si to, ale uhodli jsme jeden druhého. Na jaro pak, když ptáci již zpívali a stromy vyrážely, bylo nám oběma, jako kdyby se otvírala těžká nějaká brána před námi, a celá příroda, voda, stromy, oblaka jako kdyby na nás volaly: Vyjděte přece z úzkého žaláře!

Bylo to jako vnuknutím, když jsme, setkavše se k večeru na břehu Salgira, oba stejným časem zvolali: „Toulejme se!“

Setřásli jsme ten všední život tedy se sebe jako prach s oděvu, a šli jsme, kam nás nohy nesly. Toulali jsme se stepí, prošli téměř celý Krym. Ó krásné upomínky, chvíle plné slasti, jak plníte mi duši touhou! Jak mohl bych kdy zapomenouti vás, vy doubravy a bukové lesy, odívající se v jarní roucha, vás, vonící fialkami a hřebíčkovým parfümem planých pivoněk, otvírajících růžové své kalichy v hlubokém stínu vašich tišin! Klenuly jste se nad bublajícími vodami, šířily jste se až k moři, brzy plačícímu, brzy hřímajícímu u vašich nohou! Nad vámi kroužili orlové, čněly k nebi trčící hory, růžové v červácích, modré v poledne a fialové

když se slunce k západu sklánělo. Někdy jste se rozstupovaly před námi a ukázaly jste nám pak v dlouhých výhlídkách tichá údolí, kde vísky a městečka při měsíci dřímaly, kde mešity s graciousními minarety, vroubené temnými cypřišemi pod hvězdami snily, kde bílé villy v stínu magnoliových stromů, granátů a metalicky se lesknoucích laurů se v moři shlížely. A mezi tím, co jsem takové pohledy v sebe ssál, zněly mi Umbrianiho sladké sicilské písně v uších, a fantasie moje zalidňovala paláce a mešity, zahrady a pustiny postavami, jež hrály hlavní úlohy v dobrodružstvích, které mi Umbriani bez únavy od rána do večera vypravoval. Věru, žil jsem ve vidinách „Tisíc a jedné noci“.

Jednou zabloudili jsme úplně a zdálo se nám, že chodíme od rána kruhem. Stoupali jsme tedy, abychom došli vrcholku hory, odkud bychom se zorientovati mohli. Našli jsme konečně úzkou cestu, tesanou v skálu. Vyvedla nás brzy z lesa a hle u našich nohou ležela široká krajina, vlnící se daleko až k moři pahorky a horami, porostlými doubravami. Měsíc stál na nebi a v jeho světle viděli jsme stádo ovcí, pasoucích se na louce, která se od cesty v dolinu táhla. Z úvalu vystupovala lehká mlha, a z tichých lesin zaznívalo ob čas volání ptáků. Na cestu padaly velké stíny jako obrů a šlehy rudých plamenů.

Zahledli jsme nedaleko velkou sluj, v které se při ohni tatarští pastuši ohřívali. Byla zima, a byli jsme umdleni, ten oheň nás vábil. Sluj byla vysoká a jako složená z balvanů, pravá jeskyně kyklopů. Umbriani rozmlouval s Tatarsy, a nedůvěřivé jejich zraky zářily brzy vlídností. Zvali nás, abychom přisedli. Měli pestré, laciné koberce, jaké se vyrábějí v Bachčisaraji, nabídli nám jeden s prostomilou pohostinností. Podali nám též zelenou, baňatou nádobu s dlouhým hrdlem, plnou „búzy“, sladkého to piva uvařeného z prosa. Umbriani koupil od nich kus skopce, kterého jako připravenou oběť z hloubi sluje přinesli, a řekl jim, že připraví večeři pro nás i pro ně. Alexandre Dumas sám nemohl zajisté s větší grácií a elegancí svým hostům večeři připravovat, než to Umbriani učinil. Krájel a navlékal malé kousky masa na dlouhé pruty a upekl ty nejlepší „šišliky“, které jsem vůbec kdy okusil. Tataři byli unešeni, když jim jich národní jídlo tak klasicky dokonale připravené podával. Samou radostí dali se přemluvíti, aby přes zákazy proroka zbytek našeho krymského vína vypili. Pak lehli a spali s otevřenýma očima, jak se mi zdálo. Možná ale, že se modlili, nebo snad přemítali o pijáckém svém přestupku. My dva hleděli dlouho mlčky do ohně. Byli jsme unaveni, ale spánek se nedostavil. Dojem krajiny, lunou kmitající, celé stříbrné a jako zahalené v dým kadidla působil příliš mocně na nás.

Vstával jsem každou chvíli a hleděl od prahu sluje v bíle šerící se dál. Vracel jsem se pak vždy s novým nadšením k ohni, kde Umbriani dupal. Nikdy nebyl mi tak milý jako v onu noc. Tulil jsem se k němu jako k bratrovi; když jsem jej viděl smutného, chtěl jsem jej probudit z upomínek, které se zdály, že jej zasmušují, a řekl jsem tedy, jak jsem to často činíval, chtěl-li jsem některé z jeho dobrodružství slyšeti: „Umbriani-Šeherezádo, povídej nám jednu z těch krásných bájí, které znáš.“

Podporoval jsem v tom okamžiku hlavu o jeho rameno.

„O čem bych vypravoval?“ tázal se.

„O Mingei,“ odpověděl jsem tiše. Cítil jsem, jak se silně zachvěl, řekl ale pouze krátce „ano“.

Vzpřímil jsem se a sedl mu naproti, abych mu viděl do očí, tak dělalo jeho vypravování vždy mocnější dojem. Čekal jsem s napnutím.

„Ještě několik slov než začnu,“ pravil Umbriani. „Slyšel jste, že jsem byl, neb že jsem snad posud bláznem. Musím vám vysvětliti tu věc. Byl jsem co dítě nad míru dráždivým a příliš brzo zralým. Fantasie moje byla chorobná. K tomu hltal jsem všelijaké knihy do sebe, jimž jsem jen na polo rozuměl a které jsem si vykládal a přetvořoval dle vlastních náhledů. Jednou dostaly se mi náhodou zápisky jednoho missionáře

do ruky. Byl to bratr mého dědečka. Cestoval v Číně, a ty zápisky psal na cestách. Nevyšly nikdy tiskem, nevím, jakou náhodou. V těch pamětech našel jsem suše vypravovanou historii jednoho mladíka, jménem Hoangti. Na to jsem se zbláznil — ztotožňoval jsem vlastní svou osobu s tím mladíkem. Tvrdil jsem, že jsem sám tím Hoangti, který žil snad více než století před mým dědečkem... Nuž, teď mluvím jsem přec rozumně? Předložil jsem vám chladně fakta, jako kdybych mluvil o cizí osobě. Teď slyšte ale můj pravý, jediný pravdivý náhled: Byl jsem tím Hoangti v předešlé některé své existenci. Jakmile jsem pouhé jméno četl, zpomněl jsem si na vše, co jsem byl před stoletími v Číně s krásnou Mingeou prožil. Je dosti lidí, kteří věří na metempsychosi a považují se pouze za snílky a nikoli za blázny. Já ale nevěřím pouze na stěhování se duše, nýbrž osudnou, nevysvětlenou náhodou pamatuji se docela na dřívější svou existenci. Je to snad neslýchaná výjimka — a proto jsem v očích střízlivých bláznem. Ale nechci se o to, co jsem a nejsem, ani s vámi, ani s jiným hádati, chci vám jen pouze říci, že nedovedu sebe a Hoangti rozloučiti v dvě osobnosti; musím vypravovat jako o sobě, vypravuji-li o Hoangti. Tedy rcete, mám vůbec vypravovat? Pak ale to bude jako o vlastní osobě. Považujte to třeba za výpar chorého mozku.“

Hlava šla mi po té předmluvě trochu kolem. Pohledl jsem ostře na Hoangti-Umbrianiho. Byl hrdý a klidný. Ohlížel jsem se kolem, jestli spím, či bdím. Kyklopická sluj se klenula temně nade mnou, jiskry sypaly se z jejího otvoru ven v lunou zářící noc, v jejížto klíně dřímaly lesy a hory a moře. Celá ta nepopíratelná skutečnost dýchala nejideálnější pravdě nepodobností. „Život je snem a sen je životem,“ šeptal jsem sám sobě. „Kde je hranice mezi vidinou a skutečností?“

Pak prosil jsem Umbrianiho, by vypravoval. Vyhověl mému přání. Hlas jeho přicházel tiše a sladce ke mně, jakoby zmírněn a očištěn těmi plameny, které ob čas vyšlehovaly mezi ním a mnou. Oči jeho svítily snivě jako hvězdy, a hvězdy dívaly se jako oči do sluje. Kouzlo k nevypsání jímalo mne po celou dobu jeho vypravování, které asi takto znělo:

* * *

Narodil jsem se v malém městě v kraji kianském, slavném pro své výtečné víno. Otec můj byl sice chudý, ale dostalo se mi přece nevšedního na naše poměry vychování. Otec prodával tkaniny, které se vyrábějí v Kalachánu ze srsti bílých velbloudů. Jsou to tkaniny tak měkké a jemné jako peří, bílé jako sníh. Přinášel je jeden muž z Kalachánu

k nám a ten vypravoval mi mnoho o těch zvláštních velbloudech barvy labutí s očima jako rubíny. Mimo ty tkaniny měl otec ještě obchod s vějíři, čalouny a průhlednými záslonami, které sám maloval a vyšival. Vyučil mne též tomu umění, a brzy vládl jsem tak dovedně štětcem, že se o mně v městě říkalo, že mladý Hoangti, který zná písma jako učenec, též jako umělec maluje. Říkalo se dále, že zpívám a hraju na loutnu jako dáma. Loutna moje z bílého agathu byla jediným mým dědictvím po matce, která sama se jmenovala Laochyn, co právě „loutnu z agathu“ znamená. Nikdo v celém městě nebyl matku mou znal, já sám se na ni nepamatoval, a otec nikdy o ní nemluvil. Snil jsem mnoho o ní, domýšlel jsem se, že vězí nějaké tajemství v poměrech otcových k ní. Snad byl jsem synem dcery samého císaře? Takové myšlenky působily mi závrať. Zdálo se mi někdy, že se přede mnou otvírala dlouhá perspektiva blaha, byl jsem jist, že osud můj bude skvělý, neobyčejný. To poslední se mi vyplnilo. Ale štěstí? Jak mohu o něm mluvit, neznal jsem je, vyjma několik okamžiků, arci uchvacujícího, dokonalého blaha! Zatím žil jsem klidně s otcem. Byli jsme chudi, ale spokojeni. Oddělen od krámu pouze hrubou záclonou byl náš pokoj; tam visela malá moje klíčka, v které zpívaly veselé a harmonické cikády, tam byl můj malý stolek, na kterém jsem si pořádal vonné tuše a barvy,

na kterém jsem maloval a verše svoje psal. V bílé váse v koutku kvetl můj čajovník, o kterém jsem věřil, co se praví, totiž že napomáhá dobrému rýmování, a malý skořicovník, jehožto vůně prý pochází od měsíce. K večeru sedávali jsme na ulici a mezi tím, co sousedé nám vypravovali, co nového se na světě událo, jídali jsme své skromné obědy z rýže a dušených kořenů liliových. Pak lehli jsme a s východem slunce počali jsme opět pracovat. Tak plynul náš život jednotvárně sice, ale příjemně, až ke dni, kde mi bylo sedmnáct let. Tu stala se velká, náhlá změna, rozhodující pro celý ostatní běh mého života.

Toho dne totiž jel jakýsi hohatý mandarin naším městečkem. Žena jeho byla s ním a vítr odnesl jí vějíř do řeky. Mandarin vstoupil do krámu mého otce, aby jí koupil nový. Slyšel jsem ho jen jako v polosnu o tom otci vypravovat. V ten den byl jsem totiž velmi umdlen, ne studii, ale neurčitými city, které již od nějaké doby ve mně zápasily a bouřily. Cítil jsem jakousi žízeň lásky v sobě a nevěděl jsem ani určitě, co láska jest. Jako v mlhách viděl jsem často obraz krásné ženy se vznášet, ale unikl mi vždy jako dým. Míval jsem ob čas jakousi horečku a toho dne právě byl jsem jí více než kdy znaven. Ležel jsem za záslonou na koberci a slyšel jsem, jak již praveno, jako ve snu vše, co cizinec, vybíraje vějíř, s otcem

mluvil. Tu stalo se, že vítr, pojednou poněkud prudký, záslonu povznesl a já zahledl tím způsobem před krámem na ulici nosidla, v kterých žena mandarinova na polo seděla, na polo ležela. Clony nosidel povznášely se, též větrem schváčeny, nad ní jako zlaté oblaky, a spatřil jsem obličej její bílý jako měsíc; stříbrné jehly zastrčené v tmavých vlasech tvořily jako aureolu kolem její hlavy. Krása její byla opojivá jako vůně květu „lan“, toho symbolu veškeré ctnosti v poetické mluvě Li-saoa. Měla skutečně také kytici těch vzácných květin, růžových a bílých v ruce. Hleděla na mne jako večernice, v pohledu tom bylo vše, co uchvacuje, majestát, snivost, smutek, nadšení! Klesl jsem jako zničen na svůj koberec zpět; obraz ideální ženy, neurčitě dosud v mlhách mých představ tonoucí, byl se mi teď náhle zjevil! Zavřel jsem oči. Když jsem je opět otevřel, byl vítr záslonu pustil, visela těžce mezi mnou a oblažující vidinou. Ležel jsem tiše a slyšel, jak otec můj pravil: „Když se vám nelíbí, vznešený pane, žádný z těchto vějířů, najde snad tento poslední, dnes dohotovený, milosti ve vašich očích.“ Věděl jsem, který vějíř to byl. Byl jsem ho časně z rána dohotovil. Byl z bílého hedbáví. Namaloval jsem naň, dle podání, zahradu císaře Vuti, který se snažil vynaléztí nápoj nesmrtelnosti. Potřeboval k tomu rosy červánků a u prostřed posvátných stromů a divuplných květin, dal proto postaviti pozla-

cený kovový sloup, sahající až do oblak. Pro jemnost práce a poměrnou tenkost jmenoval se ten sloup zlatým stvolem. Nahoře stála nádoba z bílého nefritu podivuhodné krásy, určena, by rosa do ní padala. To vše vymaloval jsem na bílý hedbáv zlatými a purpurovými barvami a drobnými perlami naznačil jsem rosu. Na druhou stranu ale napsal jsem stříbrem do fialového pruhu verše, jimiž jsem tísněnému srdci svému ulevil, a které v tento asi smysl zněly: „Tak jako ona drahá nádoba, jež na zlaceném stvolu roste do nebe, by do ní rosa s oblak skrápala, jež nesmrtelnost nese Vutimu, — tak moje srdce, urna z rubínu, se k tobě vznáší v závratnou tvou výš, když z mlhy neurčitých, sladkých tuch, se tvoje květu rovná, vynořuje tvář! Ó padej světlo z očí paní mé, v tu chvějící se urnu z rubínu. Já napiju se, — budu věčně živ!“

Mandarin prohlížel vějíř a četl verše hlasem, v kterém se jevil obdiv. Krása těch veršů ležela totiž v hudbě slov a v umělosti rytmu, který se žádným druhým jazykem mimo čínský napodobiti nedá.

„To malovals sám? A ty verše psals sám k tomu a složil je?“ tázal se mandarin.

„Vše je dílo mého syna.“

„Ty verše též? Kde je vzal?“

„Složil je.“

„Vezmu ten vějíř,“ řekl mandarin a ne-
tázav se, co stojí, podal otci hrstku peněz.

Pak slyšel jsem ho, vycházeti z krámu. Rozhrnul jsem docela málo, jen na dva prsty, záslonu a hleděl za ním. Zastavil se u nosidel, podal dámě vějíř a četl jí mé verše.

„Jsem okouzlena,“ pravila, a nyjící její pohled zazářil na mne a hudba jejího hlasu a vůně její kytice nesly se vánkem ke mně. Zatím byl otec peníze počítal; položil tolik, co vějíř stál, na stolek, s ostatním vyšel na ulici a vrátil to mandarinovi.

„Předal jste se,“ řekl suše.

„Ale ty verše stojí za mnohem více, než co zde dávám.“

„Prodávám vějíře a ne verše.“

„Dej ten přebytek svému synovi.“

„Nemá žádný obchod na svůj vrub. Pomáhá mi toliko malovat.“

Dáma dotkla se kyticí hlavy mandarína a ten jako by mu byly vonné květy vůli krásné paní šeptaly, vrátil se s otcem do krámu a pravil: „Slyš mne, starče. Zdá se mi, že syn tvůj je dobře vychován; stavba té básně není snadná, ani obyčejná, písmo je nad míru elegantní, malba prozrazuje jemný cit a vkus. Zajímá mne ten mladík. Jak je stár?“

Minul jej dnes sedmnáctý rok.“

„Nuž, co řekl bys, kdybych jej k sobě vzal? Nebylo by ti líto se s ním rozloučit?“

„Myslím jako přísloví, které dí: V době dětství jsou lidé podobni ptákům žijícím

v tlupě v lesích. Jak vyrostou, letí každý na stranu jinou.“

„Chválím tě za ten náhled. Tedy jej pošli ke mně hned zítra. Jsem náměstník Panju. Bude-li tvůj syn, jak si jej myslím, a bude-li chtít, ať žije v mém domě. Mám děti, kterým společnost jeho bude prospěšná. On sám může prospívati v moudrosti v mém domě, mnoho přichází ke mně znamenitých mužů. Sám uvedu jej někdy na dráhu života. Ostatně ti ho neodjímám, nebude míti k tobě daleko a může tě navštěvovat dle tvé libosti.“

„Buď tobě dík a štěstí, pane,“ klonil se můj otec hluboce. Mandarin a jeho žena zmizeli a nezůstalo po ní než jemná vůně květů „lan“ a světlá zář na dně mého srdce.

Druhého dne dal jsem se na cestu, a srdce mi tlouklo slastí, když jsem v slunci zahlídl vysoký dům mandarinův s věžmi, krytými zlatou střechou, pod kterou se zvony houpaly, zvučící v tom okamžení jako ohlas jarní bouřky. Myslil jsem na tu, která dlela v pyšných těch stěnách z bílého mramoru, a zdálo se mi, že jsou příliš chudé v poměru s tou krásou, jížto za obydlí sloužily. Mandarin Panju přijal mne přívětivě. Činil jsem patrně dobrý dojem, neboť zval mne, bych s ním obědval. Pak zavolal své děti a řekl mi, bych se s nimi bavil. Těkali jsme po zahradě, byly jako motýli. Miloval jsem je hned k vůli jejich matce. Povídal jsem jim pohádky, jezdil s nimi po loďce, vil jsem

jim věnce nejrůznějších a nejpodivnějších tvarů, co je velmi zajímavé. Vedli mě na to do věže, kde otec jejich své zbraně, skvostná roucha a množství starých nádob z porculánu skrýval. Nemá nikdo pojem v Evropě o kráse a vzácnosti těch věcí; schovávají je Čiňané před cizinci, aby oči barbarů je neznasvětily, a zákon trestá smrtí zrádce, který by se tak dalece prohřešil, že by je Nečiňanovi prodal nebo za hranice vyvezl. Byl jsem oslněn velkolepostí těch sbírek. Tak utekl mi den a k večeru zval mne Panju do zahrady s přáním, bych mu zazpíval. Měl jsem svou agathovou loutnu s sebou a šel jsem nesmělým krokem k pavillonu, kde mne očekával. Staleté ořechy šířily tam stín a trpkou vůni. Temnomodrá voda umělého jezírka, pokrytého vodními liliemi, šplouchala tiše pod oknem pavillonu a naproti na malém ostrůvku stál jakýsi stan z ebenového žerdí a gázových záslon, třpytících se jako jíní. Za stanem zapadalo slunce do lesa modrých pivoněk, a rudé jeho paprsky profilovaly na průhledné cloně stanu divukrásnou postavu dámy, v které jsem ihned ženu mandarina Panju poznal.

Neodvážil jsem se pozvednouti zraků svých, chvějícími prsty zasáhl jsem do strun a zazpíval několik veršů nesmrtelného básníka Li-tai-pé, které takto asi znějí: „Večer již halí v šero zemi. Já s hory stoupám sinavé, a tiše doprovází plný měsíc loudavý můj krok. Já ohlížím se, by zrak můj změřil

dokonanou pout, však noční pára zastřela kraj již závojem . . . Zde šeptá hustý bambus. Nízkou chatu skrývá tajuplně v temný stín. Tam čeká přítel. Spěchám úzkou stezkou, traviny kvetoucí o hedbávné mé roucho s jemným šelestem se trou. Ó vítej, příteli! Chci s tebou pohár prázdnit až do blednoucích hvězd! Chci s tebou pět pod mléčnou drahou, bíle planoucí. Chci pěti píseň větru, jenž duje sosnami.“

Nepěl jsem dále, byl jsem mimovolně zrak pozvedl a viděl jsem za mlhami gázových záslon ženu mandarinovu, jak proti mně s otevřeným touhou náručím stála? Zapomněl jsem slova velkého básníka mžikem. Vlastní moje city mě příliš uchvátily a vášnivým zápalem zvolal jsem tato slova, doprovázeje je akordy své loutny:

„Ne sosnami to duje noční vítr, dech modrých nebes šlehá o mou tvář a šeptá mi, co safírová klenba před okem smrtelným ve hloubi kryje: Co živých žen na zemi bydlí, tolik je v nebi drahocenných vás, a z každé vásy pne se čarokvět. A velkým domem z opálu je luna, v ní dumá mudřec odvěký, a snuje tkání sňatků budoucích, on soudí, komu patří každý květ . . . Před sebou vidím vásu bělostnou, jak stan se vznáší, clony průzračné jsou její stěny, květ mně určený tam nyje žízní v plenu truchlivém. Mně určen jsi, ty dive přesladký, já vyrvu tě tvým krutým katanům.“

Sotva dozněla má slova, tu cítil jsem živě šílenství svého počínání. Třásl jsem se na celém těle. Myslil jsem, že mne Panju k smrti odsoudí za mou neslýchanou odvahu a smělost. Avšak k nejsvrchovanějšímu mému překvapení pravil klidně a laskavě: „Hlas tvůj je věru lahodný, a s pravým porozuměním pěl jsi tu píseň Li-tai-pé. Nermuť se proto, žes zapomněl další sloky. Přičítám to tvé ostýchavosti. Chválím tvoji skromnost, nic nenávidím více u mladíků, než drzé počínání.“

Bylo to možné? Byl by šílenství mé přeslechl? Byla to velkodušnost? Měl se mnou útrpnost jako s dítětem a dával mi pouze důtku? Soudil jsem to poslední. Byl jsem pohnut, padl jsem mu k nohám, a slzy mi vytryskly. Panju mne zvedl laskavě a pravil: „Nuž, líbí se ti u mne? Tedy zůstaneš v mém domě.“

Tak byl jsem tedy přijat. Ještě toho dne psal jsem tu zprávu otci a poslal mu nikoli malý dar, který mi Panju pro něho doručil. Nebyl jsem po laskavém počínání mandarína již zraku k bílému stanu pozvedl, přísahal jsem si, že na ženu svého příznivce již ani nevzpomenu, že budu pracovat a povinnosti své přísně konat. Nebyl to planý slib, spravoval jsem se dle svého předsevzetí a život můj plynul dlouho klidně. Prospíval jsem ve vědách, psal jsem verše, maloval, vyučoval a bavil jsem děti svého dobrodince, a nevzpomínal více, nebo aspoň poměrně chladně

a rozumně na jeho ženu. Byl jsem jist, že to byl hříšný sebeklam, když jsem si nyjící její zraky a toužebný posunek vykládal tak šíleně. Ostatně jsem ji nikdy nepotkával. Nikdo v domě ani jednou o ní nepromluvil, děti se o ní nikdy nezmínily, a neměl jsem odvahy se kohokoli na ni vyptati. Za několik měsíců pravil mi Panju: „Nechtěl bys navštívit svého otce? Pracoval jsi mnoho, slušno, abys pookřál. Blíží se slavnost květin, užij toho dne k svému veselí.“

Přijal jsem nabídnutí jeho vděčně. Na večer přede dnem svého odchodu procházel jsem se zahradou. Bral jsem se k jezeru, ku kterému se bujná louka táhla. Slunce bylo právě zapadlo, a celé nebe plálo temnou žlutí. Ponořil jsem se v skvělý ten pohled. Tu vyrušil mě dívčí smích, podobný štěbetu mnoha ptáků. Zastavím se zaražen. Přede mnou seděla žena mandarinova, oděna v temně fialový šat, který bělost jejího obličejce ještě zvyšoval. V ruce měla svůj vějíř. Oči její byly obráceny k nebi. Dívky její pouštěly na zlaté niti draky z růžového a modrého atlasu, jimž stříbrné, jemně chřestící řetězy z tlam plynuly. Zdálo se, že chrlí draci hvězdy. Žena mandarinova nesdílela hlučnou radost dívek, hleděla s truchlivým okem za atlasovými stvůrami, ztrácejícími se v mlze večerní a zaslechl jsem, jak šeptala: „Tak minou růžové a azurné sny našeho mládí v mlze sklamaní.“ Vstala a kývla svým dívkám, aby

zanechaly hry. Pomalu braly se kolem mne. Zdálo se, že mne nikdo z nich neviděl, stojícího v stínu osamělého stromu. Přišly mně tak blízko, že vlečky jejich o nohu mou zašustily, ale nikdo si mne nevšiml. Jen zrak ženy mandarinovy zavadil o mou tvář, ale jako by jen náhodou. „I ona,“ myslil jsem, „mne nevidí.“ V tom okamžiku padlo mi něco k nohám. Byl to vějíř, který byl mandarin u mého otce koupil. Píchlo mne v srdci, zdálo se mi, že mnou dáma opovrhne, že zahlídnouc mne, zahodila schválně před mýma očima věc, která pocházela ode mne. Byl jsem až k smrti smuten. Nepohnul jsem sebou, až když se byla se svými společníci v zahradě ztratila. Zdvihl jsem vějíř. Bylo mi rozkoší dýchat z něho vůni, která ho byla prodchla dotknutím její ruky. Chtěl jsem jej přitisknouti ke rtům. V tom okamžiku viděl jsem, že byl na přič přes mé verše popsán. Písmo bylo elegantní, ale zastaralé, nikdo jím více nepsal, a nebyl bych je čísti dovedl, kdybych náhodou nebyl poslední dobou starodávnou listinu prostudoval. Četl jsem následující slova: „O sněhobílý měkký hedbáve, jak jíní třpytný, vonný růžemi! Tvar plné lunny ruka přítele ti dala, vějíř z tebe utvoříc. Ty každou chvíli kouzliš libý van, kdykoli ruka má tě požádá. Mým společníkem věrným stal jsi se, ať doma dlím, ať bloudím zahradou. Ty z nevděku bys jistě káral mne, kdybych tě zahodila

v zimní čas, když chladu tvého není potřeba. Já neblahá však taký osud mám. Já byla libým vánkem příteli, když sirým v širém světě cítil se. Teď zapomnění jest mým údělem! Mingea.“

Slova ta vylákala mi slzu do očí. Byla ohlas opuštěné milenky císaře Ceng-ty. Nebyla to ale pouhá básnická hříčka, byly to výčitky, jež mi Mingea činila, byly to její vzdechy! Tedy jsem se nebyl mýlil, milovala mne! A jméno její bylo tedy Mingea. Dělal na mne dojem, jako když hvězda vychází. Štěstí mé padlo mi jako ohromná tíž na srdce. Co měl jsem nyní činit?

Z mého dumání vyrušil mne lehký krok. Viděl jsem jednu z dívek. Vracela se z paláce a hledala něco v trávě. Zajisté vějíř své paní. Chápal jsem vše. Proto byla Mingea tím zastaralým, pro nezasvěcence nečitelným písmem psala. Můj vějíř jí byl drahý. Dala mi času přečísti její verše a žádala ho zpět. Položil jsem ho pod strom a ukryl se v křoví. Dívka našla vějíř a já zůstal do svítání v zahradě. Bdě, snil jsem o Mingei. Ráno dal jsem se na cestu k otci.

Měl velkou radost, když mne viděl, zkoušel mne z různých předmětů a kladl mi otázky toho způsobu, by dle mých odpovědí mohl o zralosti mého úsudku a o směru mých myšlének souditi. Zdálo se mi, že byl se mnou spokojen, neboť řekl mi, že se mu nyní zdám již mužem, ne více dítětem.

„Jsi dle mého názoru střízliv a bez vášní,“ pravil mi, „a kráčíš drahou moudrostí.“

Začervenal jsem se, svědomí mi dělalo výčitky, ale mlčel jsem.

„Povím ti něco o tvé matce,“ pokračoval otec, „je slušno, abys znal příhody svých rodičů. Ostatně ti budou též naučením.“

Byl jsem dychtiv jej slyšet.

Vedl mne před starý čaloun ve stínu v pozadí krámu. Pamatoval jsem ten čaloun od nejtěplejšího mládí. Mnoho a mnoho lidí bylo již otce žádalo, by jim ho prodal, ale odepíral vždy určitě a tvrdošijně. Byl neobyčejným uměním proveden. Malba na něm představovala zahradu s jezírkem, na kterém nenufáry všech barev kvetly, a v pozadí byl zlatoskvoucí palác. Pod pivoňkovým stromem seděla krásná dívka a hrála si s pávem. Otec ukázal nyní na ni a pravil krátce: „To je tedy tvoje matka.“

„Jak,“ zvolal jsem, „tak krásná byla? Zemřela záhy? A ty sám malovals její podobiznu?“

„Nemaloval jsem na tom čalounu. Přinesl jsem ho z opuštěného domu, v kterém zemřel starý jeden muž. Neměl dědiců a dluhoval mi něco peněz. Vzal jsem si čaloun v souhlasu s úřady. Ostatně neřekl jsem ti, že matka tvoje zemřela.“

„Kde tedy je?“ tázal jsem se radostně. Zde,“ odpověděl a ukázal na obraz.

„Toť její podobizna, ale kde je ona sama?“

„Co blouzníš pořáde o podobiznách? To zde je tvoje matka sama a žádná podobizna.“

„Slyš tedy vysvětlení. Jednou seděl jsem zde v soumraku na tomto nízkém sedadle cele sklíčený. Byl jsem zavřel krám a cítil jsem se tak opuštěn od celého světa, že mi bylo teskno. Byl jsem zoufalý a schopný všeho bláznovství. Dopustil jsem se tenkrátě poprvé a naposled ve svém životě dělání veršů. Můj tehdejší stav duševní omlouvá vše. Nebylo dosti jedné směšnosti, korunoval jsem ji druhou. Recitoval jsem totiž nahlas, co jsem složil, a byl jsem až k slzám pohnut. Při tom upíral jsem oči na čaloun, neboť báseň moje opěvovala namalovanou tuto dívku — jedinou, kterou jsem vůbec znal. Tu pohnul sebou náhle obraz, dívka dala se do hlasitého smíchu.“

Byl jsem tak zaražen, že jsem se nad zázrakem ani nepodivil. Dívka ale vstala, odehnala páva od sebe a pravila sladkým hlasem, vztáhnouc ke mně ruku: „Ty ubohý člověče! Cítím s tebou, zmírám nudou jako ty. Jsem věčně ve společnosti toho hloupého páva. Jak jsi mne pobavil! Pojď ke mně!“

Zapomněl jsem na učiněnou urážku a chopil se ruky, která byla měkká jako péra toho páva, kterého dívka právě pomlouvala. V okamžiku byl jsem jakousi tajemnou mocí

od podlahy pozvednut a stál jsem po boku dívky pod kvetoucími pivoňkami. Malovaný horizont se počal prohlubovati a měl jsem pocit, jakobych padal do propasti. Měl jsem závrať. Ale to přešlo rychle. Slyšel jsem teď ptáky zpívati a voda v jezírku se rozčeřila. Vše dýchalo skutečným životem. Dívka vedla mne do paláce a po cestě mi řekla, že se jmenuje Laochyn. Nevím, proč mi to hned řekla, neptal jsem se na to. Laochyn mi zpívala hned nejkrásnější písně a hrála při tom na loutnu, kterou ty nyní nazýváš svým majetkem. Pak ptala se mne, jestli bych chtěl s ní zůstatí. Cítil jsem, že přišla doba pomsty za výsměch, jenž se byl mým veršům dostal, a odpověděl jsem tedy, že bych byl ochoten k dalšímu pobytu, kdyby mi dala záruku lepší zábavy, než jsou ty písně, které jsem právě byl slyšel. Zarděla se zlostí, pak ale vypukla v upřímný smích. „Má se ti dostati lepší zábavy, nezdvořáka,“ pravila. Vedla mne do vedlejší síně, otevřela okno a řekla mi, bych přistoupil. Tenkrát vykřikl jsem překvapením, které jsem déle netajil. Z toho okna viděl jsem totiž celý svět jako mapu před sebou ležet. Neviděl jsem pouze krajiny, ale též vnitřek měst, domů, a co bylo nejzábavnější, vnitřek lidí! Slyšel jsem, co mluvili, a viděl zároveň, co myslili. Nemohl jsem se ani dlouho dívat, hlava šla mi kolem.

„Nuž, zůstaneš?“ tázala se Laochyn.

„Jsem na věky tvým!“ zvolal jsem.

„Dobrá!“ radovala se a pak přidala i „Musím tě ale varovat. Jsi neviditelný pro celý svět, když hledíš z toho okna, ale jen dotud, pokud na nikoho se svého vyvýšeného stanoviska nepromluvíš. Jediný výkřik, platící někomu kolem jdoucímu a sen tvůj je vysněn. Byli bychom pak na vždy jeden pro druhého ztraceni.“

Děkoval jsem osudu, že mohu být s tak snadnými podmínkami šťastným. Slavili jsme hned svatbu, a za tři dni měli jsme se opravdu rádi. Nemohu bez toužebného vzdechu vzpomínati tehdejšího života, plynul mi jako sen plný rozmarných a příjemných vidin. Jak dlouho jsem žil v zemi bájí po boku krásné Laochyn, nedovedu určit, nemyslíl jsem na to počítati dni, co by bylo ostatně dosti nsnadné bývalo, neboť byl vlastně bez ustání den. Slunce tam nikdy nezacházelo. Musilo to ale býti přes rok, neboť byla mi Laochyn tebe porodila a začínal jsi se již téměř rozumě po svém okolí rozhlížeti, když mne osudný příběh, nebo lépe řečeno, vlastní moje pošetilost, mého štěstí náhle zbavila.

Musím ti říci, že jsem se začínal považovat za velkého filosofa. Hledě ze svého očarovaného okna na lidský svět, zdál jsem se sám sobě nesmírně vznešeným. S pohrdáním hleděl jsem na to pachtění, ten shon, ty ustavičné přetvářky a lži lidské společnosti. Cítil jsem se, jak se říká, z docela jiného

těsta. Zapomínal jsem, jak snadně mi bylo se toho všeho vystříhat, když jsem neměl vlastního zájmu ve světě pozemském, a když vlastní moje já nepřišlo do žádných vztyků a poměrů s ostatními lidmi. Moje domýšlivost došla trestu. Smál jsem se ustavičně ješitnosti druhých a vlastní moje ješitnost mne přivedla k pádu. Jednou totiž, když jsem se z okna díval a tebe choval, napadlo mi ukázat ti ulici, v které jsem byl živ. Tu vidím právě u našeho domu mladou dívku, rozmlouvající s mladým mužem. Ucházel se o její přízeň. Viděl jsem, jak jí srdce skákalo radostí a triumfem, a slyšel zároveň, jak lhala chladnost.

„Nejsi první, který tak ke mně mluví,“ odpověděla úsečně. „Jsem zvyklá slyšet podobné řeči, kdekoli se ukážu.“ Mladík svěsil hlavu, a viděl jsem, jak si myslila v úkrytu srdce: „Bude si mé lásky více vážit, když uvěří, že i jiní mne cení vysoce. Vymyslím si něco, co mne učiní zajímavou.“

Zrak její padl na opuštěný můj dům.

„Vidíš zde ty zavřené dvěře a ta okna, z kterých prázdnota zírá?“ pravila. „Muž, který zde žil, miloval mne až k šílenství. Odmítla jsem jeho lásku. Zmizel. Snad si pro mne udělal smrt.“

Dal jsem se do smíchu. Mladík ale vzhledl na ni žárlivě. „Říká se ale, že byl sličným,“ zvolal, „odmítla jsi jej opravdu? Nebylo mezi vámi bližších styků?“

„Šla jsem příliš daleko,“ myslila si teď dívka. „Nutno abych mu pochlebovala, tím napravím vše.“

„Sličný?“ smála se nahlas. „Ten hastroš? Měl dobře, že se usmrtil. Nebyl jako ty, sic bych byla snad méně krutou bývala. Na něho, prosím, nežárli! Žádná ženská by jej nebyla milovala. Byl si jist, že ho odmítne každá, že zůstane opuštěn po celý život, že zemře bez potomstva. Proto si udělal smrt!“

„Lhářko!“ vzkřikl jsem rozzloben celou silou svého hlasu. „Nejkrásnější žena světa pojmulu mne za muže, a hle můj syn!“

Pozvedl jsem tě výš, abych tě s hrdostí celému světu ukázal, ale v témž okamžiku ležel jsem již také zde na nízkém svém sedadle před malovaným čalounem. Horizont se sploštil, ptáci nezpívali, květy nevoněly více, a matka tvoje hrála si namalovaná opět s malovaným pávem. Byl bych myslil, že vše bylo pouhým snem, ale držel jsem tebe, skutečného, živého a nikoli namalovaného v loktech. Ty usmíval jsi se, jako by se nebylo ničeho stalo, a brnkal jsi růžovými prstičky na loutně, kterou ti byla matka krátce před naším pádem na zlaté stužce ověsila kolem krku, abys si chvíli krátil. To bylo mimo upomínky vše, co jsem si přinesl ze země bájí, leda mám-li k památkám několik těch odřenin připočísti, které jsem si nárazem o sedadlo stržil. Dal jsem se lítostí do hlasitého pláče, co přilákalo nejdříve ně-

kolik zevlujících lidí a posléz celou ulicí. Bylo to vyptávání a divení, kde že jsem se tak dlouho toulal, odkud to dítě pochází, kdo mi tu loutnu dal a podobně. Nabyl jsem rychle rovnováhy, zastyděl jsem se před sebou za svou slabost, a stal jsem se tak filosofem, že jsem se trpělivě tomu podrobil, co jsem změnit nemohl. Nikdy nepověděl jsem živé duši své dobrodružství, dnes poprvé jsem o tom promluvil. Myslím, že můžeš mnoho naučení z toho čerpat, aspoň snad poznání, že bývá mlčení mnohdy první ctností v životě. Obzvláště snad jedná-li se o ženské.“

Děkoval jsem otci za jeho vypravování a za naučení, ale jak málo jsem si právě toto naučení k srdci bral, vysvítá již z toho, že jsem se ho v témže téměř okamžiku vyptával, zardívaje se až po uši, jestli neslyšel nikdy o ženě mandarinově, krásné Mingei, o poměrech, v jakých s mužem svým žije a jaký dojem na něho tenkrát učinila, když se v nosítkách před našimi dveřmi zastavila a do krámu hleděla, mezitím co její muž pro ni vyhledával vějíř. Srdce mi bušilo, byl jsem jist, že otec ihned nešťastnou a hříšnou moji vášeň uhodl, a očekával jsem se strachem káravá jeho slova. Avšak odpověděl docela klidně: „Vidím, že jsi se nevyptával v domě, kde žiješ, na věci, které se tě nedotýkají, a chválím tě za to. Panju je dávno vdovcem, a věren své první ženě nechce se již ženit. Před našimi dveřmi nezastavila se vůbec

žádná nosidla. Vějíř koupil Panju pro svou malou dcerku a ztratil jej po cestě. Poslal druhý den pro jiný, který jsem mu dle vlastního vkusu vyhledal. „Žádná nosidla!“ zvolal jsem udiven, „což neviděl jsi, jak Panju každou chvíli z krámu vyšel, s Mingeou se radil.“

„Co máš pořáde se svou Mingeou?“ mrzel se otec, „neslyšel jsem to jméno nikdy. Panju vyšel ovšem několikráte z krámu na ulici, ale jen proto, aby na slunci lépe malování viděl.“

„Nemluvme tedy o tom dále,“ pravil jsem na oko kliden. „Mýlil jsem se patrně.“ Zatím měl jsem závrať. Jak to bylo vše možné? Usmál jsem se posléz. „Což není otec můj podivínem?“ šeptal jsem si. „Což nestal se pro roztržitost svou pořekadlem v celé naší ulici? Nebylo to, co mi byl právě o mé matce vypravoval, nejlepším důkazem, že se živil více fantasií, než chladným pozorováním skutečnosti? Nevěřil jsem té jeho bájce. Buď to byla halucinace nebo si tropil otec ze mne blázna. Poslední tato myšlénka mne trápila. Ne, otec nebyl ani šaškem ani bláznem. Vyčítal jsem si trpce takové podezřívání a byl jsem zarmoucen. Otec vrušil mne z dumání: „Jdi milý synu,“ pravil, „a bav se.“ „A což nebaví-li mne, co baví celý ostatní svět?“ odpověděl jsem sebevědomě. „Neříkej mi podobné věci,“ rozehrál se otec. „Nedělej výjimky. Podezřívám ta-

kové lidi. Drž se dle toho, co Mencius praví: Žij v souladu s dobou, v které jsi se narodil.“

Váhal jsem ještě.

„Nudíš mne,“ řekl otec. „Dávno již nemluvil jsem tolik co dnes, a to tvojí vinou. Dělej, co chceš. Vidím dle tvého chování, že myslíš, že ti nutno vyhledat si ‚zvláštní‘ dráhu života. Dělej, jak rozumíš. Ale to poslední naučení přijmi ode mne: „Věř, že tací lidé šťastnými nebývají.“

Zdálo se mi, že ta malichernost nestála za tolik řečí, a že otec používal jaksi příležitost k filosofování. Činil jsem si opět výčitky za příkrý ten soud a uposlechl jsem tedy. Šel jsem a zůstavil otce sedícího před malovaným čalounem v šerém krámě.

Slavnost květin byla již v plném proudu.

Všude visely girlandy, pestré lampiony, všude stály vásy s kytkami na střeších, v oknech, na ulici podél chodníků. Vzduch byl naplněn vůní a světlem. Bylo hlučno, veselo, slavno po ulicích i v domech. Zpěv a hudba opojovaly sluch. Bylo jaro v srdcích lidí jako v přírodě. I moje krev proudila jarejší, i mě unášela brzy všeobecná radost. I spěchal jsem, kam proud procházečů se ubíral. Přišli jsme k řece. Šedomodře valila se mezi nízkými břehy, pokrytými zahradami v květu. Lodi všech velikostí a tvarů ji bráz-

dily. Ověšeny girlandami, naplněny pestře oděným obecnstvem, zdály se ty lodi v šeru ohromnými kyticemi plujícími k moři. Nebe bylo jako z šedého krepu, a v okamžiku, když jsem k řece přišel, zaplálo na něm tisíc ryb, tisíc ohnivých hadů, nesčíslná rudá světla na něm zahořela. Byl to ohňostroj, který právě byli vypálili. Hukot jako bouřky duněl od řeky. Byla to vřava tisíců a tisíců lidí, kteří se na mostě tlačili, na lodích jásalí, na břehu tleskali. Bylo pak cosi okouzlujícího, cosi unášejícího v tom divadle; bez přestání, hustěji a hustěji stoupaly jiskry k nebi, zem pršela oheň na nebe, jako toto jindy deště na ni lilo, zem házela žhoucí květy, pestré hvězdy, malá slunce granátových barev vzhůru k šedé klenbě. Byly to jako zářící pozdravy, jako planoucí polibky, které lidé posílali nebi, děkující za vzácný dar jara, povstalého z polibku, jež bylo zemi vtlačilo. Upíraje oči k nebi, bych se nabažil krásného pohledu, šel jsem pořáde bez zvláštního cíle po břehu dále, a přišel posléz na konec města mezi zahrady. Tam bylo poměrně pusto. Po vodě ale plovaly „květinové koráby“, velké to barky, na kterých ve vystrojených stanech z hedbáví, nebo v pozlacených malých domcích dívky seděly, nastrojeny jako k slavnosti, ověšeny zlatými šperky, ověnčeny květy. Líčené jejich obličejů usmívaly se neustále při záři houpajících se lamp a mnohá hrála na flétnu neb na loutně.

Odvrátil jsem tvář od lodí prodajných těchto kurtyzán, lákajících muže k sobě, by plynouce s nimi po vodě se opojovaly láskou, vínem a vůní parfumů. Přišel mi nápad přeplovit se na druhý břeh, odkud byla krásná vyhlídka na město.

Volal jsem na přívozníka. V tom okamžení vyplul měsíc z moře kvetoucích broskví a proměnil celý kraj v ohromnou stříbrnou báj. Zároveň s měsícem zjevil se na řece malý koráb, neobyčejně krásný. Zdál se celý ze slonové kosti a ze stříbra, byl celý liliemi a bíle kvetoucími nenufáry ověšen, na přídě houpala se lampa v tvaru velké hvězdy, paprsky její byly jako třpytivé jíní, a mimo ni hořel na palubě ještě celý řetěz malých, bílých lamp, útvarem lotosovým květům podobných. Mezi sloupy, nesoucími nad palubou postříbřenou střechu, hrál večerní vánek bílými jako sníh záslonami z nejjemnějšího hedbáví. U kormidla seděla velká, silná žena, dle vzezření Tatarka, a vesly, blýštícími se perletí, vládly mladé, bíle oděné otrokyně.

„Voláte na přívozníka, pane?“ zvolala na mne Tatarka, vzmachla kormidlem a hbitá loď stála u velkého kamene, na němž jsem v řece nedaleko břehu stál.

„Vstupte, pane,“ řekla Tatarka. „Převezeme vás z ochoty na druhý břeh, loď naše je prázdná.“

Mluvila klidně, vzezření její bylo skromné. Nemohl jsem dobře nabídnutí její bez nezdvořilosti zamítnout. Vstoupil jsem na palubu.

Nedovedl jsem výkřik potlačit. Pod baldachýnem, stříbrem protkaným a perlami jako slzami posetým, ležela ženská postava, oblečena celá v bílém hedbáví. Lotosové květy skrývaly částečně temné její vlasy a nohy její v brokátových střevících podobaly se stříbrným liliím. Záslony byly na té straně, ku které obrácena byla, rozhrnuty, míška ze sněhotřpytného nefritu, naplněna vonnou pěnou, stála vedle ní na koberci; vnořila občas stříbrné stéblo do ní a pouštěla bubliny do lunné noci. Zahořely tam jako duhozářící opály a zmizely rozplynuvše se v noční mlze. Vzdechy její letěly za nimi a přesladkým hlasem, jehož známý zvuk mnou až v základech duše zatřásl, zašeptala: „Tak plyne život můj — lesklý a prázdný.“

Byla to skutečně ona? Nemohl jsem dlouho pochybovat, ohlédla se na mne, byla to Mingea! Smutně a něhyplně hleděla mi v oči, zdálo se, že očekává, že na ni promluví. Neměl jsem dosti odvahy, držel jsem se sotva na nohou. Když jsem jediného slova nepromluvil, odvrátila se a pouštěla vzdychajíc opět bubliny do vzduchu.

„Jsme u břehu,“ pravila drsně Tatarka. Vzala mne za ruku, když jsem sebou nehnul,

a stál jsem, nevím sám jakým způsobem, opět na břehu. —

„Bloude!“ šeptala Tatarka.

„Proč je tak smutná? Proč kolem ní vše bílé, v barvě smutku? Proč je nešťastná?“

Tatarka vracela se pomalu ku kormidlu, a ohlížejíc se pravila pak: „Krásní muži mají krátký život a krásné ženy nejsou šťastnými. Staré to přísloví!“

Loď sebou hnula. Několik okamžiků viděl jsem ji nocí plouti jako výtvar bílé pěny a měsíčních paprsků, pak se ztratila.

„Já bloud!“ opakoval jsem po Tatarce a vracel se pomalu domů. Slavnost květů neměla pro mne více ni zajímavosti, ni významu. Rozumí se samo sebou, že jsem nespál po celou noc. Druhý den trávil jsem ještě s otcem, a když vedro pominulo, dal jsem se na cestu k mandarinovi Panju zpět. —

Šel jsem velmi pomalu a zamyšleně hleděl jsem pořádě téměř k zemi. Když šero již se stávalo hustším, pozvedl jsem hlavu, bych uviděl, jestli věže paláce se ještě nerýsují na nebi. Tu zpozoroval jsem, že jsem byl zabloudil. Dal jsem se totiž nevědomky pěšinou, která od silnice odbočovala a kterou jsem posud nikdy nebyl šel. Malý pahrbek ležel nyní mezi mnou a městem a pěšina vinula se kolem jeho paty dál. Chtěl jsem se již vrátit na silnici, ale zvědavost mne

přiměla, bych ještě trochu po pěšince kolem pahrbku šel, chtěl jsem vidět, kam asi vede. Jakmile jsem zabočil za vršek, spatřil jsem skupinu prastarých, květem pokrytých broskví. Vítr táhl korunami stromů unylým vzdechem a několik ptáků mango vydávalo usínající tiché zmírající zvuky. Lákalo mne to pod květokryté větve kývající jakýmsi, jak se mi zdálo, elegickým rytmem. Sedl jsem pod nejstarší z broskví, jež byla zároveň nejhuštěji oděna v snih a červené jiskry květů. Měl jsem svou loutnu s sebou, hrál jsem několik okamžiků na ni, hledě k hvězdám vzhůru, jež tu a tam se již slabě motanicí haluzí kmitaly. Snivý jakýsi klid zmocňoval se mé duše. Podepíral jsem hlavu o peň a umínil si, že zde ztrávím noc. V tom okamžiku zaslechl jsem za sebou jakési skřípnutí dveří. Ohlídl jsem se a tu viděl jsem, že za mnou nebyla skála, jak jsem se byl domníval, ale vysoká zahradní zeď. Byly to vskutku stěžeje skříply, dvéře byly teď napolo otevřeny, a viděl jsem do zahrady. Byla plna prastarých stromů, malý, ale nadmíru elegantní dřevěný dům stál uprostřed, průčelí jeho, pestře omalované a bohatě zlacené, bylo pokryto nejjemnějšími řezbami, porostlé růžemi. Před domem byl velký, mramorem roubený rybník, a Mingea krmila tam zlaté ryby. Zdálo se, že mne nevidí. Krev mi zakypěla. Jak přicházela Mingea sem? Proč potkával jsem ji na každém téměř kroku?

Cosí nutilo mne k útěku. Cítil jsem, že neodolám, pozvedne-li jednou ještě ty nyjící své zraky ke mně. Neváhal jsem s útekem, učinil několik kroků. Vábilo mne to se ještě jednou aspoň na ni ohlídnout, ale neučinil jsem tak. Za chvíli slyším však za sebou kroky, zastavil jsem se mimoděk. Po boku mém stála Tatarka, kterou jsem byl včera u kormidla viděl.

„Pane,“ pravila klidně, „Mingea, moje velitelka, posílá mne za vámi. Ve svém zmatku pověsil jste loutnu na větev broskve a zapomněl jste ji tam.“

„Nezapomněl jsem svou loutnu,“ odpovéděl jsem, snímaje prsten a dáváje ho otrokyni za odměnu. „Pověsil jsem ji co dar pro tvou paní. Je slavnost květin, a starý zvyk opravňuje v ten den i těm dárky přinášet, kterým bychom v jinou dobu cos takového se nabízetí neodvážili.“

„Jste dvorný a štědrý,“ odpovéděla Tatarka, „vyřídím to své paní, ale slušnost žádá, byste jí to též opakoval sám.“

Viděl jsem, že jsem svou zdvořilou lží byl se sám do sítě lapil. Lekl jsem se poněkud, ale šel jsem s náhlou smělostí za Tatarkou.

Vedla mne do malého pokoje, který byl celý z perleti růžového lesku, takže se mi zdálo, že jsem uvnitř ohromného lasturu.

Dvéře, které se za mnou někde otevřely, vydaly zvuk jako struna, a když jsem se ohlídl, stála Mingea na prahu. Měla mou loutnu v ruce a zářila radostným úsměvem. Ale i tím úsměvem prodíral se jakýsi nyjící smutek, který jí dodával něco nevýslovně snivého.

„Dík za tvůj dar, můj Hoangti,“ pravila blížíc se mi. „Konečně je mi dopřáno s tebou mluvit! O jak toužila jsem po tomto okamžiku!“

Srdce moje tlouklo divoce, cítil jsem jakousi mdlobu samou vášní. Ale svědomí moje káralo mne: Jak mohl jsem se přiblížit ženě svého dobrodince?

Sebral jsem veškeré síly a pravil jsem po velkém přemáhání: „Paní moje, kdy vrátíš se k svému manželu Panju, k mému dobrodinci?“

Mingea se usmála.

„Znáš jemně vyčítat,“ pravila, „ale mylíš se. Panju mým manželem? Mohl by býti mým otcem. Jsem ovšem jeho příbuzná, téměř jeho přijatá dcera, a zavítám občas do jeho domu. Viděls mne tam několikrát a z toho pochází tvůj omyl. Žiji vždy zde v té samotě.“

„Tys volná, ty nenáležíš nikomu?“ zvolal jsem a slzy radostí vyhrkly mi z očí.

„Nenáležím nikomu — než tobě, kterého duše moje zvolila,“ šeptala Mingea. „Ano,“

přidala za chvíli, „náležím tobě — nebo hrobu!“

Klesl jsem jí k nohám a líbai lem jejího šatu.

Klonila se ke mně, položila vzdušnou svou ruku na mou hlavu

„Ah,“ šeptala tiše, tak tiše jako nejměkčí vánek a hlasem tak hlubokým, jako by přicházel z nesmírného bezedna; „Ah, jak tě miluji, jak tě miluji!“

Klesla mi na srdce. Byl jsem jako šílen, cítil jsem, jako by mně srdce mřelo; mráz mne pojal, když jsem polibek na čelo její vtiskl. Láska moje měla cosi podobného smrti, tak nepochopitelná, silná, ba příšerná zdála se mi v tom okamžení. Tím polibkem zdálo se mi, že veškerý můj život přešel v její bytnost a já že zůstal bez vůle a bez duše jako mrtvola.

Mingea za to byla jako plamen.

„Nyní jsi věčně můj!“ zvolala. „Chceš býti mým manželem?“

Život vracel se opět v chvějící se moje tělo. Odpověděl jsem jí pouze divokým výkřikem.

„Zařídíme vše dle starého zvyku, šetřme dávné podání,“ řekla Mingea vesele. „Zde vedle je lázeň, najdeš tam šaty hodící se k nastávajícímu obřadu.“

Vyšla rychle z pokoje. Vešel jsem v lázeň, převlíkl se do zlatotkaných rouch, která tam ležela, postříkal se voňavkami. Když jsem se vrátil do pokoje z perleti, byly dvěře do zahrady vedoucí dokořán otevřeny, bubny a rohy zahřměly a sbor dívek, nesoucích hořící svíce z růžového vosku, vešel pro mne do pokoje. Vedli mne do zahrady. Tam čekal velký uzavřený palankýn, pokrytý broskvo-vými květy a stříbrnou tkaninou. Jedna z dívek dala mi zlatý k němu klíč. Znova zazněla hudba hlučná, ohlušující. Otroci, nesoucí palankýn, se dali na pochod, já, dívky se sví-cemi a hudebníci kráčeli za palankýnem. Cesty zahradní byly tmavé, neboť prastaré stromy, nejvíce cypřiše a ořechy, nepropou-štěly paprsky hvězd. Zdálo se, že bloudíme lesem. Čím dále jsme přicházeli, tím tlume-něji zněla hudba, až konečně na dobro umkla. Též dívek bylo pořádě míň, ztrácely se jedna po druhé a svíce jejich shasínaly, ale cesta stala se přece světlejší, neboť ořechový les řídil. Pojednou vkročili jsme v ohromný sad broskví, dřímající v čarovném svitu hvězd, jež jsem posud nikdy tak krásně hořet, tak jasně kmitat neviděl. Rosa kapala s broskví, které tak bohatě kvetly, že se zdály obalené jíním. Nikdy neviděl jsem krásnějšího po-hledu. V prostřed sadu stál malý dům, bílý jako lotos, vzdušný jako ptačí hnízdo. Lesk zářících na nebi konstelac odrážel se od stříbrných jeho stěn, v nichž se jako na vodě

shlížely. Před tím domem postavili otroci palankýn. Zůstal jsem posléz sám, všickni, otroci, dívky a hudebníci byli zmizeli.

Z palankýnu zazněl sladký, snivý, tlumený hlas Mingee: „Jsme u cíle. Jsme u pavillonu, jenž se nazývá: ‚Blaho v zahradě kvetoucích broskví‘.“

Vyňal jsem klíč a otevřel palankýn. Něco jako záblesk bílých paprsků padlo mi v náruč — Mingea zahalena v závoj. Nesl jsem ji v pavillon. Vešli jsme v malý pokoj, který se mi zdál potažen látkou utkanou z nitek broskvových květů a z umrzlé rosy. Poklonili jsme se sedmkrátě krbu, na kterém mírný, bledě modravý oheň hořel. Pak sňal jsem jí závoj. Byla oděná v bílý hedbáv, pokrytý broskvovými květy. I vlasy její byly tímžem květem věnčeny. Na stolku stál stříbrný pohár s vínem. Napili jsme se z něho společně.

„Nyní jsem tvá, můj manželi,“ šeptala Mingea a klekla přede mnou. Trhl jsem ji na své srdce. „Ó ty blaho v zahradě kvetoucích broství!“ zvolal jsem. Více nedovedl jsem říci.

Otevřeným oknem svítily hvězdy na naše štěstí a větev kvetoucí broskve, která oknem do pokoje rostla, zachvěla se, jako by nám žehnala, když jsem Mingeu za hedbávnou záslonu nesl, která nás skrývala i před hvěz-

dami. Sami, sami chtěli jsme býti i bez těch věčných, svatých svědků, kteří již tolik blaha viděli — a tolik pláče! . . .

Když ráno svítalo, zbudil mne déšť žhoucích slz, tekoucích na mou tvář z očí Mingee.

„Jest čas, abys šel,“ pravila štkajíc.

„Proč mne odháníš od sebe? Zůstanu s tebou. Aneb pojď se mnou. Ať se doví celý svět o našem blahu a štěstí.“

Mingea zbledla smrtelně. Usušila slzy a pravila slavně: „Je-li ti život můj drahý, není-li láska tvoje lží, pak tě zaklínám při našem blahu, aby jméno moje nikdy nepřešlo ve společnosti lidské přes tvoje rty. Nikdo na širém světě nesmí štěstí naše ani tušiti. Netaž se, proč se skrývám. Dovíš se to někdy, ale prozatím mně důvěřuj. Promluvíš-li, pak zemru, ztratíš mne na věky!“

„Jak mohu ale bez tebe žít?“

„Vrať se domů. Kdykoli se ti podaří v noci uniknout, přijď ke mně. Budu tě vždy, každý večer očekávat, a ráno se vždy zas se mnou rozloučíš.“

Poslechl jsem. Mingea vedla mne od pavillonu „Blaha v zahradě kvetoucích broskví“ k domu, kde jsem se převlekl do svých šatů, pak doprovodila mne až ke dveřím zahradním, kterými mne včera byla Tatarka vpustila. U dveří dala mi skříňku z drahého dříví, vykládanou zlatem, posázenou perlami.

„Na památku na první noc, ztrávenou v ‚Blahu v zahradě kvetoucích broskví,“ pravila.

Jako ve snu kráčel jsem domů. Mandarini Panju řekl jsem, že jsem byl do rána s otcem, a uvěřil to snadně.

Počal pro mne život nový, plný blaha a svrchovaného štěstí. Téměř co noc kradl jsem se z domu mandarinova a letěl k pavillonu „Blaha v zahradě kvetoucích broskví“. Mingea očekávala mne vždy u dveří. Byli jsme pak až do rána spolu, rozkoš, hudba, poesie nás opojovaly. Takové písně, jaké ona zpívala, nebyl jsem nikdy slyšel. Básně její tak jako hudba měly zvláštní, neslýchaný ráz, jakási velkolepost a prostota je vyznamenávaly vesměs. Někdy mi dala rukopisy s sebou, bych je pročítal, byly zažloutlé a starým neobvyklým písmem psané. Pocházely ze sbírky Mingeiných předků. Také skvosty, které mi občas darovala, byly nejen cenou ale též starožitným rázem znamenité. V skřínce, kterou mi byla dala co památku na první noc, našel jsem překrásný, velký drahokam nesmírné ceny. Byla to jakási miniaturní hora ze žlutých křišťálů, plna točitých jeskyň a slují. Občas vystupovaly jakési vonné páry z těch jeskyň, shlukovaly se v oblaka, v kterých se z paprsků, linoucích se z křišťálů, malé duhy tvořily. Na patě hory byly překrásně pracované broskvové stromy s květy ze stříbra a rubínů.

Nemohl-li jsem k Mingei, postavil jsem si drahokam před sebe a rozjímal jsem aspoň o ní, upíraje oči na umělý broskvový sad. Tak myslil jsem neustále na ni, a nebylo divu, že jsem se stal roztržitým, že jsem své povinnosti zanedbával, že jsem ustal úplně v studiích.

Štěstí mé trvalo již přes měsíc, když se jednou stalo, že jistý mudřec, všeobecně za svatého považovaný, k mandarinovi Panju zavítal. Byl jsem přítomen mnohých jeho učených rozmluv. Mezi jiným přišla též řeč na blaho člověka a na cestu, kterou je dosahnouti lze. Filosofické té rozepři, které jsem jen roztržitě naslouchal, bylo mnoho osob přítomno, a po dlouhé rozpravě obrátil se onen mudrc blahosklonně ke mně s otázkou: „A jak ty, mladíku, soudíš o blahu?“

„Znám jen jedno, blaho svrchované a nechci jiné znáti, totiž ‚Blaho v zahradě kvetoucích broskví‘.“

Mluvil jsem jako šílenec a cítil jsem ihned tu prohlubeň pošetilosti, do které mne vášeň a netrpělivost byla dovedla. Nerozuměl mi sice nikdo, ale od onoho dne začal mandarin Panju cosi tušit a začal mne pozorovat. Nebyl jsem si toho ale dříve vědom, až když jednoho rána, když jsem se vracel od Mingee, na mne takto zahřměl: „Kam se uchyluješ noc co noc, lehkovážný smělče? Sluha můj špehuje tě již deset dní.“

Zůstal jsem jako omráčen. Rychle ale zpamatoval jsem se a zalhal bez rozpaků.

„Nuž vězte,“ pravil jsem, „stýská se mi po otci. Víím, že je osamělý a churavý, trávím tedy noci s ním. Báal jsem se vás o dovolení prosit, abyste snad nemyslil, že se mi v domě vašem již nelíbí.“

„Pak chválím tvůj přestupek,“ odpověděl mandarin laskavě. „Nekladu nic výše lásky synovské.“

Byl jsem tou nezaslouženou chválou zdrcen, a myslím, že mandarin mne uhodl a že znova mne podezřival. Zůstal jsem asi tři dni doma, ale čtvrtou noc byla touha moje tak mocná, že jsem musil Mingeu vidět stůj co stůj.

Pokryla tvář mou plamennými polibky, tiskla mne mocně k sobě.

„Myslila jsem, že již nepřiideš!“ štkala a padla při té myšlénce jako zničena na sedadlo.

Pověděl jsem jí vše. Tu schvátil ji takový bol, že jsem myslil, že zemře. Byla dlouho něma a chladna jako kámen. Když se konečně poněkud utišila, tak že zase promluvit mohla, pravila mi zádumčivě: „Věděla jsem, že to tak přiide. Ó ano, temný můj osud se vyplní. Ty budeš mi vyrván! Hrob zeje mi tmavě a mrazivě vstříc.“

Na to padla opět do hluboké mrákoty, z které ji slzy moje a polibky posléz pro-

budily. Tak silná, ohromná, sladká a trpká jako v onen večer nebyla posud naše láska bývala. Slzy a celování, jásot a pláč, rozkoš a bol, život a smrt, vše splynulo nám tenkrát v jediné závratné šílenství. Byli jsme oba k smrti umdleni, když jsme se ráno loučili. Mingea již nepromluvila, nejevila již žádné obavy, ale smutek v jejím zraku krušil mne jako skála. Doploužil jsem se s tíží domu.

Panju mne očekával v mém pokoji; ráno bylo již značně pokročilo

„Tys spal dnes tedy opět mimo dům?“ tázal se klidně.

„Ano, byl jsem s otcem.“

Sotva že jsem domluvil, otevřely se dvěře, a otec můj stál na prahu.

„Bídny, nevděčný lháři!“ zahřměl na mne.

Musil jsem se držeti stěny, abych neklesl. Tak byl jsem sláb a překvapen.

„Vyznej, kde se touláš noc co noc?“ tázali se oba muži zároveň.

Mlčel jsem tvrdošijně.

„Ah,“ zvolal otec, „proč musil jsem se dočkati na svém dítěti, že pravdu dávám přísloví, jen dvojí že jsou hodní lidé na světě, mrtví totiž a ti, kteří se ještě nenarodili! Kéž bys byl z jedněch nebo z druhých!“

Mlčel jsem dále.

„Můžeš zapírat,“ pravil mandarin, „žeš padl v sítě mrzké kurtizany?“

Tu vzpřímil jsem se.

„Mluvte s úctou o té, kterou miluji a která je mou ženou,“ zvolal jsem. „Věz, mandarine Panju, že haníš vlastní příbuznou.“

„Blouzníš? mluvíš v horečce?“ tázal se Panju.

„Mluvím střizlivě a pravdu. Je to Mingea, kterou jsem po tvém boku poprvé spatřil, která používala pohostinství v tvém domě.“

„Tys zbaven rozumu,“ odvětil mandarin. „Neslyšel jsem nikdy to jméno a nikdy nehostil jsem jakoukoli příbuznou v svém domě.“

„Je to nedůstojné zapírati pravdu,“ zvolal jsem.

„Což není Mingea tak ušlechtilá, že by měla býti chloubou tvého rodu? Nebyla tenkrát s tebou, v den, když jsi mne poznal, když jsi pro ni vějíř kupoval? Nenaslouchala v stanu gázovém na kvetoucím ostrově v tvé zahradě mé písni, tenkrát, když jsem poprvé u tebe zpíval?“

„Nikdy neslyšel jsem tolik nesmyslu a lži s tak drzým čelem pronášet?“

„Hle jaké to skvosty!“ vykřikl nyní otec. Byl mezi mou řečí dary Mingeiny v jejich úkrytu našel a táhl je nyní na světlo.

„Odkud máš převzácné tyto starožitnosti, ty skvostné rukopisy dávných věků?“ divil

se mandarin a hleděl přísně na mne. „Ty věci byly zakopány v zemi,“ pokračoval, „nesou toho patrné stopy. Bylo by možno, žes se dopustil snad svatokrádeže, vyhrabaje je z úkrytu některého starého chrámu? Věru ten zločin byl by horší lehkovážného záletnictví!“

Vypukl jsem v pláč, zdálo se mi, že mne mučí.

„Ó Mingeo,“ zvolal jsem, „ó slyš, drahá, jak toho pokořují, jehož čistá duše tvoje miluje?“

„Slzy tvoje zdají se mi býti pravdivými,“ pravil na to mandarin mírně. „Snad křivdil jsem ti, a litoval bych upřímně. Veď nás k té dívce. Je-li taková, jak o ní blouzníš, nač se skrývá? Nikdo by sňatku tvému nebyl na odpor.“

Zajásal jsem a žehnal mandarinovi za šťastný ten obrat. Sedli jsme na koně a jeli k Mingei. Přišli jsme na pěšinku, zahlídli pahorek a konečně kolíbající se broskve. Jak ale popisovati ohromné mé překvapení, když jsem ani sad, ani dům, ani „Blaho v zahradě kvetoucích broskví“ nenalezl!

Pusto, prázdno bylo kolkolem, jen několik těch prastarých broskví tam stálo a v jejich stínu ležel polozapadlý hrob. Dlouho nevěřil jsem očím svým, tloukl jsem hlavou o peň, až krev mi z čela tryskala, myslil jsem, že se mi zdá hrozný sen, a chtěl jsem

se z něho probudit. Ale, ah, byl to pravý opak: ze sna rozkoše a lásky byl jsem se probudil k bolestné, zoufalé skutečnosti. Padl jsem do mdloby na rozvalený rov. Když jsem se k smutnému životu vrátil, pravil mandarin Panju: „Znám toto místo, vím, kdo se rozpadl v prach pod touto mohylou. Před třemi stoletími zemřela divukrásná dívka v paláci císaře žalem, že žízeň vášně její se nikdy neukojila. Když umírala, prosila, by kolem hrobu jí vysázeli broskvové stromy, symboly lásky a jara; chtěla, aby bílé hvězdy jejich květů co rok pršely na její rov. Stalo se, jak si byla přála, a lid útrpností jat věčtil dlouho drn, pod kterým spala, pod kterým našla klid. ‚V hrobě je klid a klid je blaho,‘ říkalo se, a proto nazvali toto místo ‚Blahem v zahradě kvetoucích broskví‘ . . . Ó nešťastný mladíku, miloval jsi příšeru! Poznáním té pravdy rozplyne se v nivec, a pokoj tvé duše zmizí s ní! . . .“

Vrátili jsme se domů. Otec a mandarin mne těšili dle možnosti, byl jsem tupý jako skála. Panju prohlížel dary ve skříni, která mi byla na památku na první noc v zahradě broskví dána, a vykřikl překvapeně: „Hle, zde jsou vyrytá slova! Dovedeš staré to písmo čísti?“

Přistoupil jsem a četl, čeho jsem si dosud nebyl všiml: „Tyto skvosty kladu do hrobu neblahé Mingee, na kterou jsem v ži-

*

votě byl zapomněl . . .“ podpis nebylo lze již rozeznat. Byl nejspíše císařův . . . Co se se mnou dále stalo, nevím, ale to vím, že jsem dlouho své sklamání nepřežil, že jsem žalem zhybnul, když jsem zoufale ji hledal po širém světě, a nikdy více nenalezl!

Tak končil Umbriani. Oheň před námi byl dohořel, nezbylo z něho než kupa řera-
vého uhlí. A venku svítalo již. Mlčeli jsme oba. Věřil jsem Umbrianimu každé slovo, tak jako on sám sobě věřil. V tom polosvětle, kde vše mělo neurčité obrysy, kde vše se zdálo tak cizí, zdálo se to nejnemožnější právě nejvíce možným a pravdě podobným . . .

Vyšlo slunce, Tataři vstali, rozmlouvali s Umbrianim, a vše bralo opět všední své vzezření na sebe. Dali jsme se na cestu. Nemluvili jsme dlouho, byli jsme oba ještě v poutech kouzla, které jen pomalu jako zmírající akkord se rozplývalo. Když jsem úplně vystřízlivěl, pravil jsem svému spolupoutníkovi: „Řcete mi, Umbriani, jak můžete s takovými upomínkami, ať jsou již preludem či pravdou, srovnávat lásku k jiným ženám.“

„Nemiloval jsem nikdy více,“ odpověděl.
„Ani v předešlé existenci ani v přítomné.“

„A ty španělské markýzy? ty nubské princezny, syrské tanečnice atd.?“

„Sdílette omyl všeobecný. Ztracujete co lehkovážnost tak zvanou nestálost, a ta přece není ničím jiným než novým a novým hledáním ideálu jediné ženy. Po každém sklamaní začíná znova mučící ta žízeň, nalézti ji, tu jedinou, nikdy nenalezenou, tu věčně blízkou a nikdy přítomnou! Tak lze aspoň u některých vysvětliti to zdánlivé záletnictví. Já jsem z těch některých. Já hledal Mingeu dlouho v každé ženě. Žiju nyní proto s tou tupou Aňutou Vasilevnou, poněvadž mi bez ženy vůbec žíti nelze. U ní našel jsem jakýsi klid. Proč? Proto že mě nikdy nemůže napadnouti ji s Mingeou porovnávat. U ní není sklamaní možné, poněvadž nebylo nikdy illuse. Aňuta mne miluje, jako mne pes můj miluje, a v tom je cos dojemného. Sudte, jak chcete. Aňuta je posledním článkem řetězu. Začal jsem s nadzemskou chimérou a končím s němou tváří. Nemyslete, že tím slovem tupím Aňutu. Víím, že miluje bůh někdy psa více než mnohého člověka“

Neodpověděl jsem na to, ale za chvíli řekl jsem Umbrianimu: „Zdá se mi, že jsem četl v nějakém starém cestopisu legendu, která měla mnoho podobností s vaším vyprávěním.“

Usmál se.

„Chcete tím říci, že jsem vás mystifikoval? Takových legend je množství. Slyšel jsem sám v Číně, kde jsem předloni hrob Mingea hledal a nenalezl, jakéhosi improvisá-

tora v Honkongu, který cos podobného na veřejném náměstí přednášel. Možná docela, že to byla moje nejvlastnější historie. Kolem jdoucí literáti a „krásní duchové“ se pohrdlivě usmívali. Lid ale poslouchal pohnut. Proč? Protože má hlubší náhled o životě a smrti, o lásce a přírodě, než v průměru se u tak zvaných vzdělavců nalézá. Vidí, že strom, s kterého listí padá, strom, který umírá, se na jaře opět květem kryje, opět miluje. Láska je mu tedy silnější než smrt.“

„Ó Umbriani,“ zvolal jsem, „i já věřím tomu unylému vzdechu kvetoucích prastarých broskví, který byl jaksi duší vašeho dnešního vypravování. Kéž bych jen jediného čtenáře našel, až to vše napíšu, který by tak četl, jak já vám naslouchal! Ale je to neskromné přání. Čím nahradím mu hudbu vašeho hlasu, kouzlo italského jazyka a mohutnost scenerie, jež zároveň s vaším slovem unášela mne v bájně luhy poesie?“

Umbriani se zasmál. „Nuž,“ řekl, „jen když vás to bavilo. Považujte to třeba za tisíc a druhou noc.“

Toulali jsme se ještě nějaký čas po Krymu. Pak vrátili jsme se opět v život všední, kde trpkost a smutek na nás čekaly. Odjel jsem do Čech a ztratil jsem Umbrianiho se zřetele. Nevím, kde se toulá, snad sejdeme se opět někdy na některé lesní cestě,

nebo v horách, nebo na stepi. Upomínka na něj je pro mne nerozlučitelná s lunnou nocí, zírající modravě do kyklopské sluje, a s bělostnou vidinou Mingee, nyjící v hrobě ještě láskou! Ó Mingeo! Ó prachu ubohý, zachvíváš se ještě, když pučí jarní poupata, anebo došlas konečně klidu, pravého toho „Blaha v zahradě kvetoucích broskví“ ?

